

Simona Škrabec
VRAČAM SE IZ GOZDA
Z OBARVANIMI ROKAMI

delo je iz katalonščine prevedla avtorica

XI

Ni na nebu nekemu ozvezdju ime Jezdec?
Globoko so nam vcepili ponos
tukajšnjosti. A prevzeli bi vlogo drugega,
ki žival požene in jo ustavi, ki ga ona nosi.

Mar ni tudi s hrepenenjem tako,
najprej je pregnano, potem udomačeno?
Pot in obrat. Pritisk je dogovorjen.
Nova obzorja. Ko dva postaneta eno.

Mar sta res eno? Ju ne združuje morda
le pot, ki sta jo skupaj prešla? Skupaj
nimata imena, ločujeta ju miza in pašnik.

Vsa ozvezdja na nebu so prevara.
V prispodobo lahko verjamemo
le za trenutek. A to nam zadostuje.

Rainer Maria Rilke, *Soneti Orfeju*, 1922
prevedla Simona Škrabec

はり紙禁止
中野伴線戸長
千駄ヶ谷邸長
原宿警察署長

Beg

»Ali ni čudno, da so na isti strani krizanteme in cvetovi sliv? Ali ni s tem pomešal letnih časov?« Gospe Mjao takšna vprašanja niso bila všeč. »Kadar govorite o Vang Veju, ni pametno omenjati zmešnjave,« je rekla. »Če mojster želi med krizanteme nasuti cvetove sliv, hoče s tem nekaj povedati. Zato to ni napaka. Kar spomnite se, da ena od njegovih najslavnejših slik prikazuje bananovo listje pod snegom. Ali bi bilo mogoče, da bi na bananovem listu ležal sneg? Če to naslika Veng Vej, je mogoče. Zamislite se malo nad pesniškim učinkom takšnega slikanja. Nekateri zatrjujejo, da je Vang Vej bolj pesnik kot slikar. Jaz pa trdim, da so njegove pesmi slike, slike pa pesmi, in to je umetnost. Upodabljanje razpoloženj, ne dejstev – to je idealna umetnost.

Pearl S. Buck, 1956
prevod Jože Fistovič, 1970

Prižgem televizor

da bi gledala svetovno dvoransko prvenstvo v atletiki v Budimpešti. Atleti, ki so tekmovali v teku na kratke proge, so celo popoldne tleskali v oblazinjeno steno. Nobenemu se seveda nič ne zgodi. Trk je predviden vnaprej. Stena za stezo je debelo prevlečena z elastično peno, ki povsem ublaži udarec. Svoje telo napnejo do skrajnosti, v nekaj kratkih sekundah teka se popolnoma izčrpajo, izlužijo vse svoje sile v tistih nekaj korakov, a že v naslednjem trenutku neznanski napor izgubi vsak smisel. Ničesar več ni po eksploziji, niti toliko prostora jim ne ostane, da bi postopno zmanjšali hitrost. V trenutku je vsega konec. Ničesar več, nobenega iztekanja, samo tlesk, padec v varnostno mrežo, konec. To je vse.

Dobro poznam ta občutek.

Umaknili smo se v vasico

ob vznožju gora. Spali smo v novozgrajeni stavbi na koncu dvorišča. Na drugi strani je bila kmečka hiša s kuhinjo in jedilnico v prvem nadstropju, ki je bila dostopna le prek zunanjega stopnišča. Zgoraj je bila za steklenimi vrati še ena soba, v kateri smo imeli sestanek. Sedeli smo cel prvi dan in polovico naslednjega, prevzeti od razgleda, ki se je odpiral v pokrajino. Izba je imela zunanje tri stene spremenjene v panoramska okna, tako da nas od okolja ni ločevalo drugega kot tanko steklo. V jedilnici je gorel ogenj na visokem ognjišču, ki je na verigah viselo s stropa.

Dan je vstal in spet ugasnil, medtem ko smo govorili. Najprej je sijalo sonce, potem je padal dež, celo nekaj snežink se je zvrtničilo v zraku. Na dvorišču je bila mizarska delavnica. Na delovni pult je bila pritrjena krožna žaga in ob njej je stari mizar ves čas nekaj rezal. Nosil je visoko trikotno kapo iz bele polsti, kot je bila navada v deželi. Cel dan je rezek zvok žage motil tišino v kratkih presledkih. Mož je iz neobdelane deske pozorno rezljal manjše kose in jih v parih zlagal na tla.

Zvečer smo se po stopnicah spustili na dvorišče, da bi šli spat. Tedaj sem sredi delavnice opazila leseno mizo. Medtem ko smo mi samo govorili, je en sam človek v enem samem dnevu stesal mizo.

Moji lasje

so bili svetli, zlati, prepredeni s snopi svetlobe v različnih, prelivajočih se odtenkih. Nekega dne sem si jih postrigla in zrasli so novi, temni. A takrat, ko je ta luč žarela okrog mojega obraza, sem imela posebno moč in nič me ni moglo ustaviti. Poleti sem plezala na staro jablano širokih vej in se skrivala v njeni gosti krošnji. Pozimi sem se drsala po zamrznjeni reki kilometre daleč, čisto sama.

Niso me imeli radi, ker so me moji lasje izdajali na prvi pogled. Če sva s sestro šli na sprehod, so naju ustavljali na ulici in mi božali glavo. Potem so vprašali, ali sva res sestri, ali sva sestri po rodu. Bili sva drobni in visokorasli kot žitni klas, previsoki za svojo starost, žilavi in polni življenja. Vedno sva bili oblečeni enako, pretvarjali sva se, da sva dvojčici, čeprav s tem seveda nisva mogli premotiti nikogar. Še danes se smejeva na isti način in enako kriliva z rokami, kar naju takoj izda in vsak vidi, da sva rasli skupaj.

Mama nama je spletla volnen pulover z vtkanim motivom rdečih češenj, vsaka je dobila svojega. Moji zlati lasje in njeni lasje iz ebenovine so se tako združili s krhkim pecljem, ki povezuje par češenj. In vsak ve, da se v pregibu, tam, kjer sta vejici zares združeni, vez najlažje prelomi. A midve sva se vsemu navkljub prijeli za roke in sva skakali iz ene dežele v drugo, iz ene družine v drugo, nič naju ni moglo ločiti, še najmanj pa barva las.

Če kaj zamerim tetam, ki so se ves čas spotikale obme, je to, da se na stara leta, ko se jim v lasih zasvetijo srebrne nitke, vse prebarvajo v blondinke. Zakaj mi torej niso mogle že tedaj povedati, da so bili moji lasje barve njihovih sanj, čeprav sem bila *kopile*?

Obiskala sem tudi

dolino, pravo kraško dolino, lepo izoblikovano. Izdolbla jo je rečica, ki se je umirjeno vila sredi ravnice, kot bi jo junaški podvig utrudil. Topoli in breze, tu in tam kaka hiša, vse lepo razporejeno po okroglem polju, zastraženem z gorami. Morda so si prebivalci te doline predstavljali svet kot dvoje toplih dlani, ki jih varno obdajata vseokrog. Dolina je bila eden tistih tihih otokov, ki nastanejo na apnenčastem površju, na zemlji, ki je prepustna in jo voda zlahka preoblikuje. Na dvorišču je viselo perilo. Dolga vrv z brisačami in rjuhami je poudarjala domačnost pokrajine.

Ponoči je deževalo in ob zori je v zraku lebdel vonj po zmrzali. Nazobčani vrhovi prejšnjega dne so ostali skriti v meglicah. Res visoke so bile te gore. V neprehodnih razsežnostih Srednje Azije se pogorja prelivajo drugo v drugega. Vrhovi so se raztopili v mehki snovi oblakov. Kar je bilo blizu, je zato postalo jasnejše in bolj izčiščeno. Manjši okvir je poudarjal podrobnosti na podobi: breze na obrobju poti in mokri travniki so segali vse do obzorja. Z neke kmetije je prijezdil najstnik. Na lastnem konju se je šel malo razgledat po vasi. Krave, ki so se včeraj pasle tamle, so izginile. Namesto njih je bil zdaj na travniku šop belih in črnih ovac. Suhljate kure so premetavale kamenčke med šaro, pozabljeno ob hišah.

Proti poldnevu so se meglice dvignile in prikazala se je najnižja gorska veriga, ki niti ni bila posebej

visoka, saj so drevesa rasla vse do vrha. Jelke, prej skrite v oblakih, so bile vse bele: tako sem letos prvič videla sneg.

Septembra

flambojani ne cvetijo več. Primerki se izgubijo med rastlinjem na robu cestišč in rasejo ob poteh, kakor bi to ne bilo nič posebnega. Skrivajo se v najbolj neverjetnih kotičkih med stavbami. Tudi v redkih parkih jih je mogoče najti, kjer životari tistih nekaj dreves, ki jim je uspelo prenesti sušo in malomarno vzdrževanje. Ni jih težko prepoznati, njihova krošnja je smaragdne barve. Listi so dolgi in gosto posejani, mehki in košati kot trepalnice.

Septembra si ni mogoče predstavljati, da lahko neopazno drevesce postane goreč grm in s tem podoba najbolj gorečih želja. Plamenovci rastejo ob robu cest, ki ne vodijo nikamor. Krasijo hiše, ki imajo krhke strehe in tanke stene. Ko se razcvetijo, je vsenaokrog lepota. Njihovo ognjeno rdeče cvetje vse spremeni. Zato sem se jih naučila prepoznavati.

Reka in jaz

sva eno, ko se potopim do pasu, do pazduh, v toplo in bistro vodo. Razširim roke, da lebdiyo lahko na površini. Sprememim se v zelen, mlačen tok. Moje telo je tekoče in moj pogled prozoren. Opazujem zaobljene prodnike na dnu, male ribice, ki plavajo v razpršenih jatah, in zelene alge, kosmate kot škratje brade.

Splezam na skalo in skala in jaz sva eno. Zlekнем se na od avgustovskega sonca razžarjen kamen. Vdihujem mir popoldanskega zraka. Pogled zapičim v nebo. Oblaki plujejo in plujejo in nikoli ne odplujejo mimo.

Nenadoma se dvigne veter in se požene po rečnem koritu, ki leži stisnjeno med visokimi, z gozdom obraslimi stenami. Hladen je ta veter. S seboj iz daljave prinaša vonj po jeseni. Zaprem oči.

Strah me je.

S fanti smo lovili

čričke na travniku ob reki. Trava je bila tako visoka, da so bili travniki videti večni, ja, to je prava beseda. Prostor je tu trajal in ni poznal sprememb. Poznam večino imen za skromne rastlinice, ki rastejo tam, poznam jih na otip, poznam njihove barve, vem, katere cvetijo in katere ne, razločiti znam celo tiste, ki so po okusu kiselkaste ali sladke, ko jih požvečiš. Na travniku živijo kobilice, metulji in pikapolonice. In tudi murni.

Težko je najti murnovo luknjico. Rastlinje tla gosto obrašča, korenine so ustvarile neprepustno plast, trdo, brez razpok. Treba je pozorno prisluhniti, melodija se hitro prekine in težko je določiti, od kod je pravzaprav prihajal zvok. Ko smo s fanti odkrili vhod v luknjico, smo hitro odtrgali prvo daljšo bilko, ki je rasla zraven, in drezali noter, dokler živalca ni prišla na dan. S tem je bilo delo opravljeno. Potem igra ni imela več nobenega pomena. Čriček je zanimiv, če poje, od blizu je dolgočasen. Pustili smo ga, da se je spet skrnil. Ampak hkrati smo bili veseli, ker smo dosegli nekaj težkega. Uspelo nam je izbežati murna na dan.

Seveda sem si dopisovala z drugimi, marsikomu sem pisala, toda vedno z natančno preračunane razdalje. Naučila sem se, kako opazovati ljudi, kako jim prisluhniti. Naučila sem se celo razlagati, zakaj mislijo to, kar mislijo, in delajo to, kar delajo. Najpomembnejši del mojega oklepa je – ali pa je bil, tega

ne vem čisto zagotovo – pisati o drugih, nikoli o sebi, oziroma še bolj natančno povedano, pisala sem o besedilih, ne o osebah, da bi vse ostalo omejeno na urejen in teoretičen prostor, ki ima bolj ali manj vnaprej določene možnosti in se s tem izmika odprtosti življenja kot takega.

Zdaj pa me ti sprašuješ in jaz ti odgovarjam. Medtem ko ti odgovarjam, se ne morem načuditi, da je to tako preprosto. Uspelo ti je izbežati iz zavetišča malega, pepelnato sivega žužka. Ne ve, kaj mu je storiti, in tudi tega ne, zakaj so ga zmotili in zakaj ga ne pustijo pri miru v njegovem temnem domu. Ti si vesel, radosten, ker ti je uspelo nekaj, kar ni uspelo še nikomur. Izvedel si, od kot izvira pesem sredi vse te visoke trave.

Naslonila sem glavo

na hladno površino keramičnih ploščic na steni, z rokami objela lonček s kavo in se nasmehnila. Pripovedoval mi je o prijatelju, ki zbira libele. Vodne tehtnice vseh velikosti, lesene, kovinske, plastične, visijo vsepovsod po stenah.

– Ljudje pa res zbirajo najbolj nemogoče stvari!

– Ja. Svet je poln čudakov.

Zatopila sva se v molk. Z vsakim požirkom kave sem hotela shraniti samo ta trenutek, ničesar drugega, nobene preteklosti ne prihodnosti. Bila sem hvaležna za vroč požirek sedanjosti, okusen in poživljajoč kot črna tekočina, ki mi je tekla po grlu.

Od mene je pričakoval, da ujamem ravnotežje. Če bi na mojo dušo postavili ravnalo, bi moral zračni mehurček obstati na sredi, natančno na sredini prozornega okenca. To hoče od mene, težko bo. Molk in tišina sta še kar naprej trajala. Kava je ostala dolgo topla v debeli porcelanasti skodelici.

Otroci so prespali

pri sorodnikih, ki so živeli na drugi strani Roga. Po kosilu so me poklicali, da gredo zdaj na pot in da bodo prišli čez slabi dve uri. Imela sva torej dovolj časa, da greva na sprehod.

Dve uri sta potrebni, da z letalom prideš iz Barcelone do Ljubljane, če seveda obstaja direkten let, kar ni ravno pogosto. Povezava se nikakor ne ustali in obstaja samo tedaj, ko je na svetu blagostanje in ljudje začenjajo verjeti, da so nemogoče stvari postale mogoče.

Dve uri sta potrebni za prečkanje Roga, oziroma, če smo čisto natančni, potrebni sta, da gozd obkrožiš po najmanj divjem robu. Dve uri zadostujeta tudi za sprehod do Breškega hriba. Ravnico bi morda lahko na trenutke zamenjali za sibirsko stepe. Samo da ribniške stepe ni mogoče meriti v vrstah – cel dan ježe –, celotna razsežnost poplavnega travnika traja le kaki dve uri hoda, če štejemo pot tja in nazaj. S tem se v dolini tudi konča možnost hoje po ravnem.

Letalo – ker je povezav tako malo, lahko zanj trdimo, da je izmišljeno – se je na letališču v Barceloni dvignilo v istem trenutku, ko je avto z nasmejanimi otroki speljal v smeri proti gozdu. Ravno takrat sva midva odšla na sprehod po močvirju do prvega griča.

Vsi smo krenili na pot ob istem času, vsi smo na svoj cilj prispeli hkrati. Nevidno letalo je na letališču pristalo ravno tedaj, ko so otroci skočili iz avta in sva se midva vrnila domov skozi zadnja vrata na vrtu.

Na travniku se nama je veter ujel v lase. Malčki so brbljali, prevzeti od neukrotljivega veselja. Zaslutili so namreč dimenzije domovine. Spali so pri neznan-
cih, a se v njihovi hiši niso počutili tujci.

Teden dni pred začetkom šole

so me sosedovi fantje ožgali po vratu s kresničko, s parafinsko bolskalico, ki se prižiga na praznovanjih in iz katere prši krog igrivih isker. Nalašč so to storili. Igrala sem se na zelenici zraven hiše, zamišljena v lastno zgodbo. Približal se mi je deček, ki sem ga poznala le na videz, in mi rekel: »Ničesar ti ne bomo storili.« Pomislila sem – tega se še danes zelo dobro spomnim –, zakaj vendar govori, da mi ne bodo ničesar storili. Takoj zatem sta mi druga dva zvila roke za hrbet, tretji pa je prižgal kresničko in jo trdo pritisnil ob moje grlo in potem povlekel po koži, tik pod brado. Nastala je prav lepa opekline.

Opekline je dobila krasto. Krasta se je zarasla in potem odpadla. Nobene sledi ni pustila. Ne spominjam se ne bolečine ne strahu, samo tistega začetnega presenečenja, da mi je nekdo svečano obljubil, da mi ne bo ničesar storil, ne da bi me pri tem sploh pogledal v oči. Prišel je prvi šolski dan in radost nad tem je izbrisala vse druge občutke. Mama je rekla: »Ko bodo odprli vrata, greš noter, in ko bo vsega konec, prideš spet nazaj domov.« Vsi drugi otroci so prišli v šolo v spremstvu enega od staršev. Učiteljica je dovolila, da so odrasli sedli v premajhne klopi in počakali v razredu do konca predstavitve. Sama pa sem sedla v prvo vrsto, radostno pogumna. Vsi drugi so potrebovali koga, da jih je prijel za roko, da so si upali vstopiti v neznano zgradbo, samo jaz ne. Poleg tega sem pod ovratnikom skrivala brazgotino, ki je ne bi

pokazala za nič na svetu. Hotela sem biti najmočnejša, tista, ki zmore vse.

Rešilo me je to, da sem zase mislila, da sem pametnejša od postavljačev iz bloka na drugi strani ulice. Čeprav sem imela samo sedem let, sem vedela, da se kaj takega ne sme početi, da so fantje storili nekaj, kar je bilo narobe. Ta moralna vzvišenost mi je pomagala, da sem rano zaprla brez posledic. Bloka, v kateri so fantje živeli, ni več. Kmalu potem so ga porušili; celo to se mi je zdelo neke vrste pravičnost. Ni mi bilo treba več skrbeti za nevarnosti, ki so se rojevale na tistih temnih stopniščih.

Občutek nevarnosti nas pripravi do tega, da mi slimo dvakrat hitreje. Ravno zaradi tega na žalost večina razlag ostaja na tako elementarni ravni, kot bi si jih izmislila sedemletna pametnjakovička, ki se nikoli ni vprašala, kdo so vendarle bili tisti fantje, ki so jo napadli, tisti neznanci, tujci v mestu, in kam so se potem odselili. Nobene nevarnosti namreč ni mogoče preseliti drugam. Nobeno vprašanje nima samoumevnega odgovora. In ker stvari nikoli ne raziskujemo dovolj globoko, smo nad svetom že zdavnaj izgubili nadzor.

Na prvem križišču

s semaforjem je velik trgovski center, so mi povedali. Nisem imela ne avtomobila ne kolesa, torej sem se tja podala kar peš. Ulica se je v trenutku spremenila v avtocesto s štirimi ali petimi pasovi in se vrtoglavo spuščala – vsaj meni se je tako zdelo – v dolino. Tik ob bankinah je tekla potka. Toda po tej stezi, namenjeni pešcem, mogoče še nikoli ni šel nihče. Ozek asfaltni trak je bil razpokan in privzdignjen zaradi korenin. Medtem ko sem počasi napredovala po hribu navzdol, so veverice skakale na vse strani, ker je nekdo tako nepričakovano prekinil pojedino sredi gaja črnik. Nič več kot četrt ure sem porabila, da sem prišla do križišča in s tem tudi do nakupovalnega središča, kjer sem res dobila vse, kar sem potrebovala. Zadovoljna s podvigom sem prižgala nočno lučko ob postelji, da bi bila soba videti prijaznejša, in se odločila, da si v mikrovalovki pogrejem pravkar kupljeno juho iz leče. V trenutku se je plastični kozarec napihnil in potem nekajkrat glasno počil. Počistila sem stene pečice z belo brisačo, ki je imela izvezen znak hotela. Šla sem spat, kaj pa drugega, brez večerje.

Sčasoma se človek privadi neznanemu okolju.

Deževalo je

cel teden. Ozračje je bilo sivo, nasičeno z vodo in vlago. Danes pa se je jutro zbudilo v jasnino. Šla sem do knjižnice in bilo je, kakor bi hodila po reki tekoče, otipljive svetlobe. Ozek prehod pod obokom – vonj po urinu in umazanija, nakopičena po vogalih – pa sem že v križnem hodniku. Nekaj divjih pomarančevcev uokvirja majhno fontano. Na dvorišču se redno zadržuje pisana družčina. Mestni postopači tu najdejo zatočišče pred uličnim vrvežem, pogosto preživijo kar cel dan pod oboki. Steklenice, psi in nekolično preveč izstopajoča oblačila govorijo o tem, da ne gre za osebe, ki bi jih družba izobčila, temveč bolj za zavestno odločitev za življenje na robu. Obnašajo se, kakor bi bili doma, kričijo in se smejejo, pijejo in jedo. Na prvi pogled njihova prisotnost moti plemenito arhitekturo, ampak ravno oni so tisti, ki ustvarjajo občutek komedije iz davnih časov, ko režiserji še niso čutili potrebe, da družbo spremenijo v odsko predstavo, v kateri ni prostora za neprilagojene osebe.

Hodim brat v srednjeveško dvorano, ki zaseda celotno nadstropje v obliki črke u. Sedem v kot, da lahko opazujem največji obok v stavbi, tistega, ki podpira vogal. Opazujem tudi slike na stenah, črna tinta na sivem kamnu; le malokdo jih je najbrž sploh opazil. Uro po prihodu žarek sonca začne prodirati skozi ozko lino v zidu in ostane na moji mizi celo dopoldne.

Po ozkem stopnišču se povzpneva

v zgornje nadstropje, najini koraki izrišejo krog. Samo da se zaprejo vrata, že pade težka žametna zavesa. Luč je slaba. Potrebovala bi čevljarско svetilko, iznajdljivo rešitev, ki plamen poveča in razprši svetlobo po prostoru s pomočjo steklenih krogel, napolnjenih z vodo. Poskusiva storiti nekaj podobnega, vse naokrog postaviva ogledala, da bi s tem odmaknila svet in v odsev ujela veter ter s tem plamen naredila čistejši in višji.

Ogledala se prekrivajo, podobe se stapljajo ena v drugo, obkrožajo naju z vseh strani. V notranjosti vrtnice sva, stene so škrlatno rdeče kot *baržun*. Ne razumeš besede, niti tega ne veš, da gre za nenavaden izraz. Zate zveni beseda zgolj tuje, zame pa je to znak iz starih časov, beseda diši po prahu, nakopičenem na odru, in me spominja na jopič z obrabljenimi kormolci. Ni je več pametno uporabljati, zato jo v marsikaterem slovarju zaman iščem. A hkrati pripada tudi drugim jezikom, še bolj oddaljenim, in v teh jo morda kdo lahko uporablja kar tako, kot preprosto oznako, ki se ji ustnice zlahka prilagodijo. Okrog sebe sem zgradila steno za steno. Le redkokdaj so se zidine spremenile v rožne liste, ki se mehko odmikajo in prepogibajo ob dotiku.

Obstajam v nekakšnem stalnem zanikanju. Sem, hočem biti, obstati hočem v resničnosti, pa čeprav naj me nanjo pribije meč, ki me je prebodel skozi trebuh. Žametne zavesa najdem kmalu zatem v predmestnem

gledališču. Na odru sta igralka in zver, pa tudi princ, ki se bojuje zanjo. Sentimentalna poezija govori o pticah, o drevesih, o ribah. Vse mi je odveč, perje, listi in luske. Nič ne naredi doma lepšega kot dejstvo, da ga bo treba kmalu zapustiti. Dovolj mi je ena sama vrtnica, pravkar ubrana, ki še diši po rosi. Prisposoda, če je le prava, zadostuje.

Vsaka ladja ima

svojo zgodbo. Ladje so prostor v gibanju, so prostor brez prostora. Obstajajo same zase. Zaprte so v svoj lastni svet in hkrati odprte v neskončnost oceana. Civilizacije brez ladij – pravijo – niso poznale sanj. Morda je to res. V civilizacijah z ladjami se sanje hitro končajo in se spremenijo v resničnost, ki je tako prisotna in očitna, da od nje ni mogoče odvrniti pogleda.

Sredi morja je treba sprejeti vse, kar obstaja, dokazi so preveč očitni. Ladje prevažajo vase zaprto resničnost. Na omejenem prostoru barke se življenje živi kot celota, kot bi bili na otoku, na otoku, ki se hkrati premika. Obdani z vodo, podvrženi neskončnosti obzorja, potniki ali mornarji opazujejo nerazrešljiv vozal človeških odnosov. Na palubi sredi morskih prostranstev je vsak povezan z vsakomer.

Ladje so pravo protislovje. So podoba dokončnega izobčenja. Hkrati pa zaradi sposobnosti gibanja tkejo vezi, vendar ne fizičnih vezi, temveč vzročne. Če ima namreč vsaka ladja svojo lastno zgodbo, to pomeni, da je njen obstoj zavezan zgodovinskemu pogledu. Ladje ne plujejo zgolj z namenom, da bi odkrivale daljne kraje, vračajo se v domače пристanišče, otovorjene s spominom, ki se ga ne da izbrisati.

Isti železni trup, skrit pod nanosi barve, pod okrasjem, pod spremenjenim imenom in namenom, pluje po morju cela desetletja. Ladje se predelajo in se znova uporabljajo. Trajekt, ki dandanes pluje med

Genovo in Barcelono, je ista ladja, ki je pred tridesetimi leti začela pluti na tej relaciji. Tedaj je še imela ambicije prestižnih počitnic na krovu. Na prvih potovanjih sem se kopala v bazenu in se sončila na belih klopeh na palubi. Potem sem z žalostjo in začudenostjo ugotovila, da so bazen izpraznili in ga prekri-
li z zaščitno mrežo tako slabe kvalitete, da ne more preprečiti padca v prazno. Vse klopi na palubi so razmontirali, pobrali so tudi vse ležalnike iz skupnih prostorov, da ne bi nikomur več dovolili poležavanja na soncu. Zdaj ladja začinja svoja potovanja v Tangerju. Barcelona je postala le vmesna postaja.

S to spremembo relacije je stara pločevinasta lupi-
na postala upanja poln prostor: cele družine – tiste, ki so se uspele dovolj povzpeti, da si lahko privoščijo takole dvodnevno potovanje z ladjo – pasejo zijala po prej dolgočasnih hodnikih, zdaj spremenjenih v živobarvni bazar. Vse vre od življenja. Urejanje carine ob vkrcanju za vse te avtomobile, ki so do zadnje-
ga kotička naloženi s kar najbolj neverjetnimi dobri-
nami, traja lahko ure in ure ...

Želja po nekem drugem življenju je na tem plava-
jočem otoku postala nekaj otipljivega. Dan za dnev-
no vozi na isti relaciji, teden za tednom. Obstaja kot
redna linija, ki povezuje Afriko z Evropo, kakšno nez-
nansko protislovje je vendar to, kakšen neizpodbit-
en dokaz, da vendarle lahko vsi skupaj plujemo na
isti barki. Med sanjami in upanjem se seveda zlahka
naselijo tudi nezaupanje in spretne goljufije. Trajekt
je postal tržnica in le za naivnega opazovalca je lahko
vzdušje videti veselo.

Vsaka ladja ima svojo zgodbo, ker njeni prihodi in odhodi puščajo sledi. Kar nosijo v trebuhu, pride na dan nekje drugje: izkoriščanje za ene, bogastvo za druge. Smrtonosni objem medsebojne odvisnosti se nikoli ne konča, jarem, ki povezuje sužnja in gospodarja, se prenaša iz generacije v generacijo, kot obsodba na večnost.

Ladje se postarajo prav tako kakor ljudje. Postanejo grde. Izgubijo privlačnost, izgubijo sposobnost vzbujanja sanj o daljavah, včasih jih zasidrajo v kako пристanišče, da služijo kakor začasni zapor ali za to, da v njih spijo do zob oboroženi policaji. Vse to je dobro znano. Težo zgodovine vseeno pridno pozabljamo.

Vsa pristanišča tega sveta pričajo o tem, da je morje neskončno. Zaupanje v neskončnost svobode udarja ob resničnost kakor morje v čeri. Morje je pa vseeno brezdanje.

Pero se morda res tu in tam zatrese

zaradi poskakovanja po tirnicah, ampak telo lebdi, pogled se razširja in prepozna svet kakor povezan prostor, v katerem ni presledkov. V stekleni kapsuli, z nogami, spremenjenimi v kolesa, se trudim, da ne bi izgubila stika, da bi jaz sama postala pot, da bi bila zgolj in samo prehojena razdalja. Zjutraj je sonce vstalo na levi. Za nekaj trenutkov se je med pečinami odprl pogled na plažo, vso obsijano s soncem. Površina morja je bila kot stopljena kovina in ob vodi je stalo dekle, nevesta, oblečena v belo. Ob prvih sončnih žarkih je iskala primeren okvir za album svojih bodočih spominov.

Zdaj že pada mrak, luč je mehkejša, svetloba je topla in plava kot meglica tik nad obzorjem. S pogledom božam kamnito gorsko verigo. Ker so šipe nekoliko zadimljene, sta nebo in pokrajina videti kot posnetek, narejen s filtrom, ki ustvarja občutek tišine. Vagon je prazen, slišim le piš vetra pod oknom. Svetloba preseva med listi trte. Klorofil se je spremenil v živo snov. Mesta so vsa bela, hiše so videti kot razmetane kocke, med njimi pa je razpredena pajčevina cest in viaduktov, po katerih avtomobili in tovornjaki vozijo nenavadno počasi. Pogled se odpre na goro, ki ima sredi pobočja v skalo vklesano cerkev. Stene so pobeljene z apnom in streha ima barvo korale.